

3 Leven aan de oevers van de Nijl

Ontdekken

Water uit de Nijl

De Egyptenaren hadden ruim 5000 jaar geleden een probleem: een groot deel van hun land was woestijn. Ze konden maar op een klein stukje grond voedsel verbouwen en leven. De enige waterbron was de rivier de Nijl. Het water van de Nijl zorgde voor voedsel en voor water op de landbouwgrond.

Maar hoe kregen de Egyptenaren het water op de akkers en velden? Jij gaat bekijken hoe ze dit probleem hebben opgelost.

▣ WB H1 §3 Ontdekken

bron 9

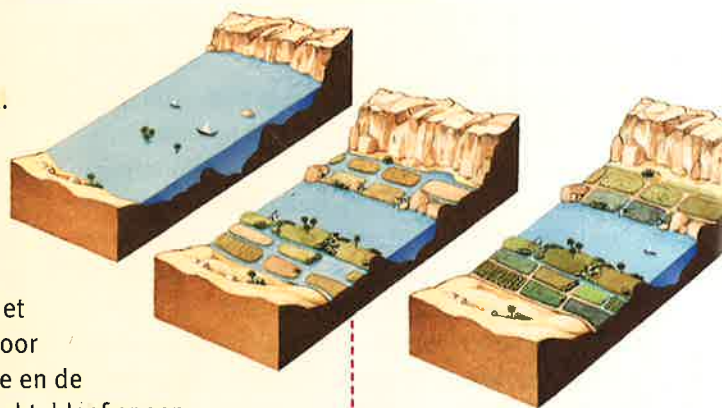
Een Egyptische boer aan het werk met een sjadoef.

Leertekst 3.1

De Nijl

In Egypte woonden de meeste mensen langs de Nijl. Daar was het meeste voedsel te vinden. Zo zat er veel vis in de rivier en leefden er allerlei dieren, waarop de mensen jaagden. Ook deden de Egyptenaren er aan landbouw. De grond langs de Nijl was vruchtbaar. Dat kwam door de overstromingen. Elke zomer regende het hard aan het begin van de rivier, in het midden van Afrika. Daardoor steeg het waterpeil van de Nijl. De Nijl overstroomde en de akkers liepen onder water. Nadat het water was gezakt, bleef er een vruchtbaar laagje aarde achter. De Egyptenaren konden nu de grond gaan bewerken. Ze begonnen met het zaaien van graankorrels. Een paar maanden later werd er geoogst.

Om het hele jaar door voldoende water te hebben, moesten de Egyptenaren de natuur helpen. Ze groeven kanaaltjes en bouwden dijkes. Door de dijkes bleef het water op de akkers. Via de kanaaltjes kwam het water ook bij akkers die verder van de Nijl lagen en niet waren overstromd. Deze manier van landbouw heet **irrigatielandbouw**.

bron 10

Dwarsdoorsneden van de Nijl tijdens en na de overstromingen.

bron 11

Op deze afbeeldingen zie je Narmer. Hij was de eerste farao die over Egypte heerste.

Leertekst 3.2

Farao

Irrigatielandbouw was een ingewikkelde zaak. Er moesten kanaaltjes worden gegraven en dijken worden onderhouden. Daar was een **bestuur** voor nodig. Bestuurders maken regels en controleren of iedereen zich aan die regels houdt. In het begin waren dorpschoude de belangrijkste bestuurders. Vanaf 3100 voor Christus regeerde er één bestuurder over heel Egypte: de **farao**.

De farao controleerde de irrigatielandbouw, was legeraanvoerder en was de hoogste rechter. Hij werd bij het bestuur geholpen door **ambtenaren**. Zij waren bij de farao in dienst en zorgden ervoor dat zijn besluiten goed werden uitgevoerd. Ambtenaren hielpen bijvoorbeeld bij het innen van belasting. Iedere boer moest een deel van zijn oogst afstaan aan het bestuur.

Leertekst 3.3

Hiërogliefenschrift

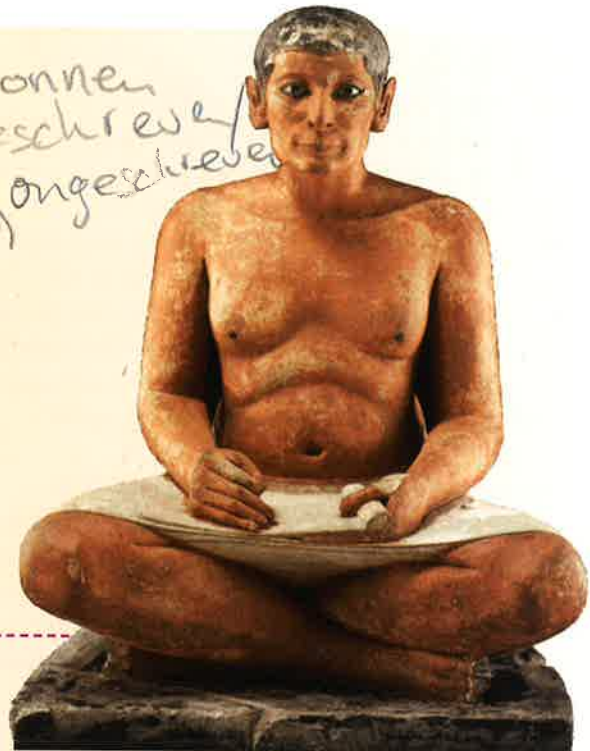
De farao wilde weten hoeveel belasting iedere boer moest betalen. Hij wilde ook weten wie wél en wie niet had betaald. Dit was niet te onthouden. Om dit probleem op te lossen, moesten de Egyptenaren een **schrift** bedenken.

Ze bedachten het hiërogliefenschrift. Dit was een beeldschrift. Dat betekent dat er geen letters werden gebruikt, maar tekeningen. Elke tekening was een woord of klank. De tekeningen kwamen uit het dagelijks leven: mensen, planten, dieren en voorwerpen. Het hiërogliefenschrift werd vanaf 3000 voor Christus gebruikt.

Bronnen
geschreven
ongeschreven

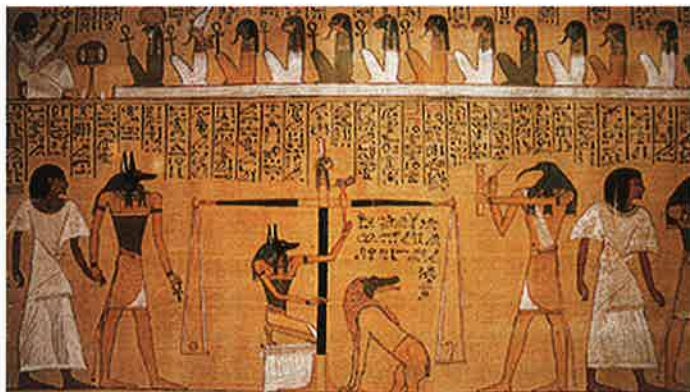
bron 12

Een Egyptische schrijver aan het werk. Hij schreef in hiërogliefenschrift op papyrus. Dat is een soort papier, gemaakt van riet.

4 Een ingewikkelde samenleving

bron 13

Een gedeelte uit een dodenboek.

Ontdekken

Leven na de dood

De Egyptenaren geloofden in een leven na de dood. Als je dood was, kon je verder leven in het dodenrijk. Maar je moest wel worden toegelaten tot dit dodenrijk. Alleen als je een goed leven had geleid, mocht je het dodenrijk binnengaan. Als je een slecht leven had geleid, werd je verslonden door een monster.

Maar hoe kwam je in dit dodenrijk? Hoe zag het leven na de dood eruit? Dat wordt beschreven in de dodenboeken van de Egyptenaren. Je gaat het leven in het dodenrijk naspelen in een rollenspel.

▣ WB H1 §4 Ontdekken

bron 14

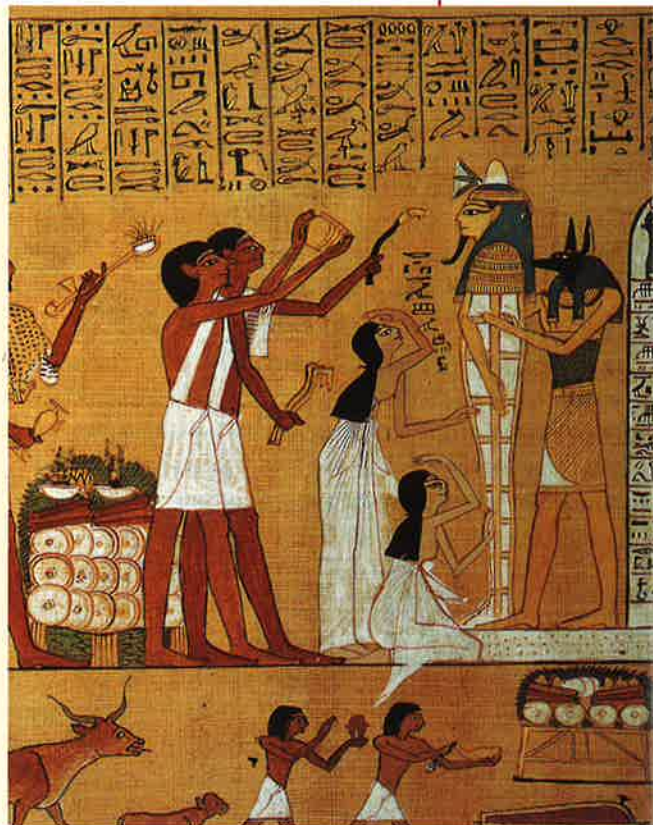
Priesters bereiden een dode voor op zijn reis naar het hiernamaals.

Leertekst 4.1

Natuurgodsdienst

Godsdienst was erg belangrijk in Egypte. De Egyptenaren geloofden in meerdere goden. Ze dachten dat de goden het leven regelden. Zonder hulp van de goden was geen leven mogelijk. De zon zou niet opkomen en de Nijl niet overstromen. Ook in het dodenrijk waren de goden de baas. Het dodenrijk werd geleid door de god Osiris. **Priesters** brachten dagelijks offers in de tempels om de goden tevreden te houden. Priesters waren dan ook erg belangrijk in Egypte.

De belangrijkste god van de Egyptenaren was de zonnegod Re. De Egyptenaren beeldden hem op allerlei manieren af. Soms als mens, maar ook als mestkever, valk of kat. Ook andere natuurkrachten werden vereerd. De Egyptenaren zagen ook in sommige dieren een god. Een godsdienst waarin de natuur een grote rol speelt, heet een **natuurgodsdienst**.

Leertekst 4.2

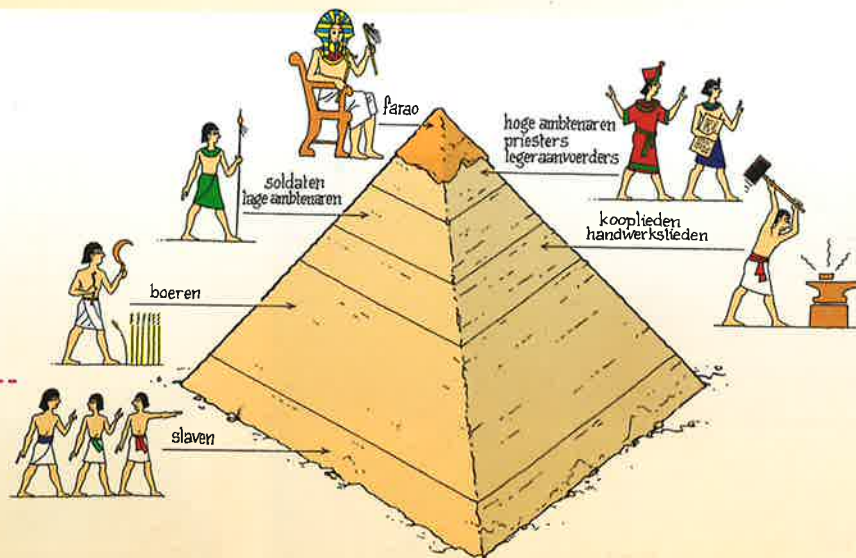
Verschillende beroepen

De meeste Egyptenaren konden niet veel tijd besteden aan hun godsdienst. Zij moesten hard werken, meestal in de landbouw. Maar doordat ze zo hard werkten en het land veel voedsel opbracht, konden er ook andere **beroepen** ontstaan. Het beroep van priester was er een van. Mensen die goed konden timmeren, stenhouwen of hout bewerken, specialiseerden zich in een vak. Zij ruilden hun arbeid of producten tegen voedsel of andere dingen.

De Egyptenaren dreven ook handel met andere gebieden. Ze kochten vooral ivoor, hout en vee. Door de overschotten in de landbouw en de handel waren er steeds meer mensen die hun brood niet meer als boer verdienden. Zij woonden graag bij elkaar, en zo ontstonden er steden. Voorbeelden hiervan zijn Memphis en Thebe. Deze steden lagen aan de Nijl.

bron 15
Egyptische werklieden.

bron 16

De Egyptische samenleving.

Leertekst 4.3

Sociale lagen

In Egypte waren niet alle mensen gelijk. Sommige mensen waren belangrijker dan andere. Dat was het gevolg van het bestuur en de verschillende beroepen. De Egyptische samenleving bestond uit verschillende **sociale lagen**. Belangrijke mensen zaten in een hogere sociale laag dan onbelangrijke mensen.

De farao was de belangrijkste persoon in Egypte. Hij was de belangrijkste bestuurder en bezat veel land.

De Egyptenaren vereerden hem zelfs als god. Voor de farao werd dan ook een groot graf gebouwd. Zo'n graf noemen we piramide. Hoge ambtenaren en priesters waren ook belangrijk. Boeren waren minder belangrijk. Zij hadden dan ook niet veel invloed op het bestuur. Slaven moesten allerlei soorten zwaar werk doen. Daarvoor kregen ze niet of nauwelijks betaald. Ze mochten ook niet meepraten in het bestuur.